

Oponentský posudek k disertační práci PhDr. Terezy Topolovské

Předložená disertační práce se zabývá fenoménem venkovského domu/sídla a jeho aktualizací v britské literatuře dvacátého a dvacátého prvního století. Je třeba hned úvodem konstatovat, že jde o velmi dobře zvolené téma: topos venkovského domu hraje v anglické literatuře významnou roli od počátků románu, např. u Fieldinga nebo Sterna, přes díla Marie Edgeworthové a Jane Austenové až po autory dvacátého století. Autorka disertační práce se rozhodla zaměřit na jeho ztvárnění v horizontu zhruba jednoho století, tj. od modernismu po současnost, což jí umožnilo nahlédnout nejen proměny jeho literárních podob, ale i širší reality venkovského domu, kterou literatura zachycuje. Zvolená perspektiva jí umožňuje vzít do úvahy sociální, kulturní, zeměpisné, ale i historické aspekty. Velmi zajímavým rozměrem práce je přihlídnutí k dichotomii město/venkov a v tomto ohledu je třeba vyzdvihnout podnětnou práci s dnes již klasickým dílem Raymonda Williamse *The Country and the City*. Snad jen drobná poznámka by se týkala poněkud nekritického přejímání Williamsovy marxistické teorie (v závěru autorka píše o „dialektické zkušenosti“), která není úplně v souladu s tím, co říká v práci do té doby.

Nejsilnějším momentem práce jsou rozbory konkrétních děl, jmenovitě románů *Howards End*, *The Sea The Sea* a *The Stranger's Child*. S ohledem na zvolené téma je přínosná zejména interpretace Hollinghurstova románu, neboť autorce umožňuje velmi jasně a přesvědčivě zdůraznit některé dichotomie, které významně figurují v celé práci: je to zejména rozdíl mezi venkovským sídlem a předměstským domem, mezi moderní architekturou a architekturou historizující, ale i sociální aspekty, které se k těmto dichotomiím váží.

Výběr děl je pro autorčino téma dostatečně reprezentativní, nicméně mám dojem, že v závěru může vést k poměrně zjednodušujícím soudům. Například autorka poznamenává, že všechny studované romány mají jedno společné: třídní příslušnost vlastníků daných míst. A pokračuje obecným sdělením: „As the country house in the twentieth century is no longer a stately home, neither is the typical owner a budding capitalist or prosperous aristocrat. The privilege of ownership has been shifted into the hands of the middle classes.“ Aniž bych disponoval hlubšími socioekonomickými daty, domnívám se, že toto obecné sdělení je poměrně zjednodušující a že pokud nemluvíme o nějakých „cottages“ nebo stodolách přestavěných na designové víkendové domky, tak vlastnictví „country houses“ (takový, o nichž mluví romány) opravdu není výsadou střední třídy. Ostatně bych namítl, že i v románech zmiňovaných v práci to úplně není tak, že by byly vlastněny příslušníky střední třídy: venkovské sídlo Valancových je konvertováno na luxusní školu, dům v McEwanově *Pokání též* – pokud se nemýlím – nemění majitele, protože pak už v románu skoro nevystupuje. Stejně tak by bylo možné uvést řadu příkladů, kdy naopak

původní venkovské sídlo zůstává v rukou aristokratické rodiny a vzdoruje měnícím se společenským trendům, namátkou *The Hide* Barryho Unswortha, povídky a romány Williama Trevora, autorkou zmiňovaný Ishigurův román *The Remains of the Day*.

Velmi zajímavou stránkou práce je využití odborné literatury o architektuře. Diskusi oživuje a vnáší do ní nový rozměr. Autorka osvědčila rozsáhlý přehled o současné teorii architektury a postřehy, které z ní čerpá, jsou osvěžující. Autorka zajímavě píše o proměně vnímání domu, ale obecně i prostoru. V tomto bodě – aniž by to bylo míněno jako výtka – bych si pro inspiraci dovolil doporučit k další četbě zajímavou knihu Anthonyho Vidlera *Warped Space. Art, Architecture, and Anxiety in Modern Culture*, jež velmi zajímavě sleduje proměny fóbií a jejich spojitost s architektonickým prostorem v modernismu. Knihu doporučuji i proto, že Vidler dle mého soudu sleduje podobné cíle jako autorka předkládané práce: pokouší se o syntézu architektury, umění a filosofie/teorie. Autorka disertace usiluje o takové prolnutí s pomocí filosofie Martina Heideggera, zejména jeho pronikavých přednášek o lidských obydlích. Tento zájem a pokus vnímám s velkým uznáním, neboť zvyšuje ambice práce: autorka nechce podat jen katalog topologického využití domu v anglicky psané literatuře, nýbrž se snaží vykročit za rámec tohoto vymezení a podat jakousi obecnou výpověď. Jako u všech teoretických pokusů se ale i zde objevuje riziko příliš velkého zevšeobecnění. Topos venkovského domu v anglicky psané literatuře je poměrně unikátní: zejména má výrazné sociální konotace. Oproti tomu Heideggerovy analýzy toho, jak „bytuje“ Dasein, jsou velmi obecné, takřka univerzální. Jsou aplikovatelné na úplně každého člověka a na jakékoli obydlí, neboť se týkají základního nastavení lidského údělu. Domnívám se, že Heideggerova filosofie, jakkoli inspirativní, se v tomto ohledu ukazuje jako kontraproduktivní, neboť vyhraněný a výrazný topos nivelizuje. Moc bych uvítal, kdyby se autorka mohla k této otázce stručně vyjádřit.

Celkově práci hodnotím vysoko. Autorka demonstruje suverénní přehled, práce s materiálem je vynikající a předložené postřehy přesvědčivé a inspirativní. Práce PhDr. Terezy Topolové je nepochybně cenným příspěvkem ke studiu současné britské prózy, splňuje požadavky kladené na disertační práce a doporučuji ji k obhajobě s hodnocením „prospěla“.

PhDr. Ladislav Nagy, Ph.D.

31. března 2016